

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף סא

(דברי הגמרא שעד המשנה הובאו בדף הקודם)

משנה: את הפסח צריך לשחוט לשם המנויים על הקרבן (= אנשים שלפני שחיטתו נימנו עליו לאוכלו), ולשם מי שיכול לאוכלו. ולכן מי ששחטו לשם אנשים שאינם יכולים לאוכלו (= כגון זקן או חולה שאינם יכולים לאכול כזית), או ששחטו לא לשם מניין, או ששחטו לערלים (= ישראלים שלא נימולו) או לטמאים שהם אסורים באכילת הפסח, הקרבן פסול.

אבל אם שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו וכו' הקרבן כשר, משום שהתכוון לשחטו גם עבור אותם שיכולים לאכול.

שחטו לפני חצות, פסול. שחטו לאחר חצות אבל לפני תמיד של בין הערביים, כשר (לכתחילה צריך לשחטו לאחר תמיד של בין הערביים), אבל את דמו יזרוק לאחר שיזרק דמו של קרבן התמיד ובינתיים אדם אחר ימרס (= יערבב) את דמו של הפסח שלא יקרוש. אמנם אם נזרק דם הפסח לפני התמיד, הפסח כשר.

גמרא: נאמר בתורה לגבי קרבן פסח "**בַּמִּכְסֹּת נִפְשֹׁתַי אִישׁ לְפִי אָכְלוּ תִכְסֹּוּ עַל הָשָׁה**", "במכסת" משמעותו שהוא צריך להישחט לשם אותם שנמנו עליו לאוכלו. ואם שחטו שלא למניין הוא פסול אפילו בדיעבד, משום שהתורה כתבה שוב באותו פסוק "תכוסו" ללמדנו שזה מעבב.

רבי אומר: "תכוסו" הוא בלשון סורסי (= ארמית), כאדם האומר לחברו כוס (= שחוט) לי טלה זה, ללמדנו שבשעת השחיטה עליו לחשוב שהוא שחטו למניין.

שחטו למולין וכו': אם הוא שחט את הפסח להאכילו לישראלים שנימולו שהם מנויים עליו, וחשב בשעת השחיטה שהזריקה תהיה לשם ערלים (מנויים או שאינם מנויים). לדעת רב חסדא הקרבן פסול, לפי שמחשבת ערלים בזריקה פוסלת את הקרבן. ולדעת רבה כשר, לפי שאין מחשבת ערלים בזריקה פוסלת.

(המשך בדף הבא ↓)

רבה מוכיח את דבריו מברייטא: האם ערל פוסל את שאר בני החבורה (הנימולים) שעִימו? כלומר שנמנו על הפסח אנשים נימולים וגם ערל, והשוחט את הפסח שחטו לשם כולם, האם הערל פוסל את הפסח? לכאורה לא - שהרי אם הוא שחט את הפסח רק לשם טמאים הוא פסול, אבל אם הוא שחטו ל"מקצת טומאה" כלומר ששחטו לטמאים ולטהורים הקרבן כשר, וכמו כן יש לומר שאף השוחט ל"מקצת ערלה" כלומר למולים ולערלים הקרבן כשר.

או שמא נלמד בדרך אחרת - שהרי 'מקצת זמן' דינו 'בכל זמן', כלומר שאם הוא שחטו על מנת לאכול את בשרו לאחר הזמן המותר באכילה (= *מחשבה זו נקראת 'מחשבת פיגול' והאוכל ממנו חייב כרת*) הקרבן נפסל, ואפילו אם הוא חשב לאכול רק מקצת מהקרבן (= בזית) לאחר הזמן כל הקרבן נפסל, וכמו כן יש לומר שאף השוחט ל"מקצת ערלה" (= למולים ולערלים) דינו 'בכל ערלה' (= כאילו שחטו רק לשם ערלים), והקרבן פסול.

לאחר שהברייטא הביאה שתי אפשרויות ללמוד (= מטומאה והקרבן כשר או מ'זמן' והקרבן פסול), היא מבררת האם עדיף ללמוד מחשבת ערלה ממחשבת טומאה או ממחשבת 'זמן' (= פיגול):

נראה למי דומה מחשבת ערלה: מחשבת ערלה דומה למחשבת טומאה ששתיהם אינם נוהגות בכל הקרבנות. ביאור: ערלה אינה נוהגת בכל הקרבנות, שהרי אדם ערל יכול לשלוח את קרבנותיו לבית המקדש למרות שאסור לו לאכול מבשר הקרבן, חוץ מקרבן פסח לפי שהוא מיועד לאכילה, וכיון שהערל אינו יכול לאכול לכן אינו יכול לשלוח אותו. טומאה גם אינה נוהגת בכל הקרבנות, שהרי אדם טמא יכול לשלוח את קרבנותיו לבית המקדש, חוץ מקרבן פסח, כיון שאינו יכול לאכול. ולכן מסתבר שלומדים מחשבת ערלה מטומאה (כאפשרות הראשונה לעיל) והקרבן כשר.

או שמא נלמד בדרך אחרת - איסור קרבן לערל ואיסור של מחשבת אכילה חוץ לזמנו הם דומים זה לזה, ששניהם הם 'דבר שלא הותר מכללו' כלומר שלא מצאנו שום קרבן המותר לערל וכן לא מצאנו שום קרבן שמותר לאכול לאחר זמנו. ולכן מסתבר שלומדים מחשבת ערלה מפיגול (כאפשרות השנייה לעיל) והקרבן פסול.

הברייטא מסיימת: כיון שאי אפשר לפשוט את הספק יש ללמוד זאת מהפסוק "זאת חֻקַּת הַפֶּסַח... וְכָל עֶרְלָא יֵאָכֵל בוֹ".

בעת רבה מבאר את שיטתו בתחילת הסוגיא: מכך שכתוב "וְכָל עֶרְל" אנו לומדים שרק 'כולה ערלה' (= ששחט רק לשם ערלים) הקרבן פסול, אבל 'מקצתה' (= ששחט לשם מולים וערלים) הקרבן כשר. ואם תאמר שהוא הדין שאם חשב בשחיטה על מנת לזרוק את הדם רק לערלים הקרבן פסול? תלמוד לומר "זאת" - שרק בשחיטה מחשבה לשם ערלים פוסלת, אבל אם חשב בשעת השחיטה לזרוק את הדם אפילו רק לשם ערלים הקרבן כשר.

ואם תאמר מדוע זריקה יותר קלה משחיטה (= שהשוחט לשם ערלים פסול ואילו הזורק לשם ערלים כשר)? **תשובה:** התורה אמרה שצריך לשחוט לשם הראויים לאוכלו, אבל לא נאמר בשום מקום שצריך לזרוק לשם הראויים לאוכלו, ולכן מסתבר ש"זאת" נאמר רק על השחיטה ולא על הזריקה.

רב חסדא (= החולק על רבה בתחילת הסוגיא) משיב לרבה: הזורק אפילו רק למקצת ערלים פסול. וכך כוונת הברייתא: מכך שכתוב "וְכָל עֶרְל" אנו לומדים שרק 'כולה ערלה' (= ששחט רק לשם ערלים) הקרבן פסול, אבל 'מקצתה' (= ששחט לשם מולים וערלים) הקרבן כשר, אבל בזריקה אפילו הזורק רק למקצת ערלים הקרבן פסול! ודין זה אנו לומדים מכך שכתוב "זאת" - שרק בשחיטה השוחט למקצת ערלים כשר, אבל הזורק אפילו רק למקצת ערלים פסול.

ואם תאמר מדוע זריקה יותר חמורה משחיטה (= שהשוחט לשם מולים וערלים כשר ואילו הזורק לשם מולים וערלים פסול)? **תשובה:** מצאנו שזריקה חמורה משחיטה - שאיסור פיגול נקבע על הקרבן רק מזריקת דמו והלאה, אבל אין איסור מחשבת פיגול בשחיטה.